

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА
И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО

Тел. 032/320-710. Факс. 032/320-712. e-mail: ovcar@vu1.net bsscacak@bsss.rs

Број 8

Датум и место издавања: 15.8.2014. Чачак

Тираж: 350

БИЛТЕН

АВГУСТ 2014.

САДРЖАЈ

- 1. Гасови у стаји - Дипл.инг. Љиљана Ћурчић**
- 2. Заштита јабуке пред бербу - Дипл.инг.Весна Нишавић -Вељковић**
- 3. Значај и перспективе удруживања - Дипл.инг Радован Шеварлић**
- 4. Интересно удруживање задругара - Мр Бранко Танасковић**
- 5. Преглед доминантних цена са зелене пијаце за август 2014**

Гасови у стаји

Током читаве године, а посебно у летњем периоду велики проблем представља присуство непријатних мириса у стајама. Овај проблем је посебно изражен код интензивног узгоја животиња. Непријатни мириси потичу од гасова који настају при распадању отпадних материја, простирке, хране као што је силажа, урина и измета чак и када се редовно уклањају, као и од самих животиња. Посебно су појачани приликом манипулације и депоновања течног стајњака.

У ваздуху су присутни разни гасови. Најзаступљенији су: амонијак, угљен-диоксид, угљен-моноксид, метан, метанетиол и др. Метан и угљен-диоксид се без мириса док остали имају карактеристичан непријатан мирис.

Повећана концентрација штетних гасова може бити узрок здравствених проблема, код радника који дуже бораве у стаји, као и самих животиња. Стајњак који се депонује у близини стаје, осим што је извор непријатних мириса, легло је инсеката и погодно тло за развој микроорганизама.

Повећане концентрације гасова могу да доведу до тровања па и смрти животиња. Од свих гасова амонијак и водоник-сулфат представљају најчешћи узрок здравствених поремећаја и тровања. Присуство ових гасова су често узрок поремећаја у узимању хране и воде, могу да доведу до повраћања, узнемирености, смањења производње и менталног стреса. Са аспекта здравља људи и животиња важно је утврдити концентрације тих гасова. То се ради апаратом Мулти-гас детектором.

Дуготрајно излагање неком мирису може да смањи осетљивост на неке сличне мирисе.

Треба знати да неки гасови ако су присутни у малим концентрацијама имају веома јак мирис, док у токсичним концентрацијама га уопште нема.

Од свих присутних гасова у штали амонијак и водоник-сулфат представљају најчешће узроке тровања и поремећаја.

Амонијак је гас оштрог мириса који се ослобађа из стајњака. Оштећује слузокожу и дужим деловањем изазива оболење плућа. Доласком у крвоток везује се за хемоглобин, што умањује транспорт кисеоника и изазива анемију. Дозвољена концентрација амонијака се креће од 5-10 ppm. Његова концентрација варира у разним слојевима ваздуха, а нарочито у оним који су ближе земљи. Посебно лети при високим температурама је важно обезбедити добру вентилацију. Он неповољно утиче на слузокожу посебно младих животиња, као и на пад производње.

Веће концентрације код људи доводе до мучнине, смањења апетита па и тровања.

Угљен-диоксид је штетан гас. Скупља се на дну стаје јер је тежи од ваздуха. Присуство овог гасалоше утиче на животиње, слабије конзумирају храну, безвоље су, веће концентрације доводе до сметњи у дисању, уколико траје дуже настаје гушење и тровање стоке. Дозвољена концентрација се креће од 0,25-0,35%. Редовно уклањање измета и отицање осоке, као и добра вентилација омогућавају да је колична овог гаса у стајама на одговарајућем нивоу.

Угљен-моноксид је снажан крвни отров, који се може појавити у објектима за живину и прасад, ако се зими загријавају пећима на чврсто гориво, а проветравање није одговарајуће. У плућима се везује за хемоглобин, спречавајући везивање кисеоника због чега настаје гушење.

Да не би дошло до задржавања и стварања ових гасова треба обезбедити добру вентилацију, механичко чишћење стаје, уклањање отпадних материја.

Диплинг Љиљана Ћурчић

Заштита јабуке пред бербу

Током складиштења плодови јесењих и зимских сорти јабука подложни су нападу разних складишних болести. У већини случајева проузроковачи ових болести су паразитне гљиве, а у народу су ови симптоми познати као „трулеж“ плодова. Складишне болести могу се јавити и у воћњаку, без симптома видљивих голим оком. Проузроковачи складишних болести, фитопатогене гљиве, могу бити присутне на плодовима и два месеца пре бербе тако да током бербе заједно са њима доспевају у складиште. Са површине плода продиру кроз разна механичка оштећења, а неке од њих продиру кроз лентицеле или преко петелјке. Када продру у плод долази до појаве трулежи, ткиво постаје мекано, смеђе или црно, а плодови често постају потпуно неупотребљиви. Зараза се даље шири са заражених на суседне здраве плодове што може довести до великих губитака.

Најзначајније болести на плодовима које се развијају након бербе и током складиштења су: горка трулеж (*Colletotrichum spp.* = sin. *Gleosporium spp.*), смеђа трулеж (*Monilinia fructigena*), мека трулеж (*Penicilium expansum*), сива трулеж (*Botrytis cinerea*). Поменуто гљиве нарочито се развијају и присутне су у годинама са већим падавинама, а у годинама са изразито великим падавинама на недовољно заштићеним плодовима развијају се и гљиве из родова *Aspergillus sp*, *Rhizopus sp*

Phytophthora sp, *Mucor sp*,... Током сушних година, када лети имамо високе температуре, ниску релативну влажност и врло ретке падавине може се очекивати појава гнилоће плодова коју изазивају гљиве рода *Coniothirium sp*, *Alternaria sp*, *Fusarium sp*, *Trichotecium sp*,... Такође, могу се очекивати и штете од непаразитских болести као што су горке пеге као последица недостатка калцијума, стаклавост плодова и посмеђења pokožице плода (scald).

Смеђа трулеж

Сива трулеж

Интезитет појаве болести на плодовима након бербе зависи од много фактора. Појава складишних болести биће већа ако је период складиштења дужи, ако је виша температура и већа влажност ваздуха током складиштења, ако је већи број механички оштећених плодова као и плодова који су током вегетације били захваћени неком врстом трулези, ожеготинама од сунца, краставошћу, или су оштећени од града.

Горка трулеж

Мере заштите од складишних болести су: пажљиво брање и транспорт током бербе да би се избегла механичка

оштећења плодова, заштита од болести током вегетације и складиштење плодова у адекватним условима. Поред ових мера не треба искључити и хемијску заштиту, примену фунгицида и то од друге половине јула и током августа за заштиту плодова од складишних болести. Недељу до две дана пред бербу ових воћних врста треба применити фунгициде са кратком каренцом (Bellis, Switch 62.5WG).

С обзиром да се јабука у нашим условима интезивно штити од краставости и пепелнице и све више складишти у савременијим хладњачама, појава болести на плодовима обично није знатна.

Уколико услови складиштења нису адекватни и изостану мере заштите током вегетације број пропалих плодова у току чувања може бити врло висок и веома значајан.

Дипл. инг Весна Нишавић Вељковић

Значај и перспективе удруживања

У циљу подстицања конкурентности пољопривреде и обезбеђивања прехранбене сигурности становништва, Европска комисија се обавезала да промовише и подстиче стварање добровољних организација пољопривредних произвођача. Ове организације играју важну улогу у помагању фармерима да:

- Оснаже своју тржишну позицију кроз иновације производа;
- Смање ризик пословања;

- Смање трошкове трансакција;
- Олакша приступ ресурсима и инпутима;
- Олакшају увођење маркетинга (увођење и брендирање нових производ) и др.

Најдоминантнији облици удруживања у пољопривреди су:

- Задруге
- Удружења пољопривредника
- Кластери

Због пораста броја становника и релативне ограничености природних ресурса у свету је изражена забринутост за прехранбену сигурност светске популације, а кроз разне облике удруживања настоји се наћи решење за ове изазове.

Пољопривредници који су организовани у неки од ових облика удружења могу остварити одређене користи које се огледају у следећем:

- Побољшању живота и рада у руралним подручјима;
- Увођењу нових технологија;
- Размени искуства са другим пољопривредним произвођачима;
- Набавци инпута под повољним тржишним условима;

Стварању ткз. агрегатне понуде - обједињавање понуде већег броја мањих произвођача чиме се олакшава продаја пољопривредних производа.

Према нашој законској регулативи удружења пољопривредника могу основати најмање три оснивача, од којих макар један мора има пребивалиште на територији Републике Србије. Удружења могу оснивати физичка и правна лица. Удружења се оснивају на оснивачкој скупштини када се усвајају оснивачки акт, статут и врши избор овлашћеног лица за заступање удружења. Удружења пољопривредника, као и остала правна лица, су у обавези да воде пословне књиге и да сачињавају финансијске извештаје. Задругарство као

облик организова пољопривредника има веома дугу и богату традицију. Пољопривредне задруге су облик организовања физичких лица – задругара у којој они пословањем у складу са задружним принципима остварују своје пре све економске, али и социјалне и културне интересе. Међународни задружни принципи представљају темељ на коме почивају готово све задруге у свету и подразумевају следеће:

- Добровољно и отворено чланство у задругама;
- Демократичност у вођењу задруге и доношењу пословних одлука;
- Економско учешће и партиципација у пословању задруге;
- Самосталност, што подразумева да су задруге изоловане од разних спољних утицаја;
- Међузадружну сарадњу.

Према нашем закону задруге су правна лица које морају бити уписане у одговарајући регистар. Законом је дефинисано да задругу могу основати минимум десет физичких лица, а приликом оснивања није прописан минимум – максимум оснивачког капитала.

Кластери у пољопривреди чине сложен систем и подразумевају повезивање предузећа и других институција сродних и различитих делатности које повезују заједнички интереси на подручју набавке инпута, пласмана производа, развоја и увођења нових технологија и иновација.

Дип.инг Радован Шеварлић

Интересно удруживање задругара

Задруга значи удруживање. Два или више лица морају обављати активности према заједничком циљу, а тај посао мора имати јасан, унапред дефинисан обим и одређени рок. Било да су њени оснивачи физичка или правна лица, задруга има главни циљ остварење економских интереса својих чланова. То, практично, значи да учесници овакве заједнице повећају приход кроз заједнички остварени приход од робе или услуга, или уштеде на трошковима код заједничке куповине, или се ангажују на другим привредним активностима, који ће члановима омогућити сигурнију добит.

Задатак је јасан: у свакодневном пословању са другим тржишно оријентисаним субјектима успешно пословање и остварење позитивних финансијских резултата неопходан су предуслов перспективног и конкурентног привређивања.

Задруга уноси повезаност између власника и корисника удружења и даје за то кориснику добар преглед и контролу делатности. Задруга нема слободно обрачунате власничке уделе, што значи да се они могу продати.

Поред физичких лица која могу остваривати своје економске интересе кроз задругу, такође могу и правна лица, предузећа, организације или друга удружења ићи заједно у остваривање једне задруге, и на тај начин могу редуковати трошкове или повећавати своје приходе.

Напредни воћари у чачанском крају својим примером су подстакли многе да се удруже. Тако је и настало, прво, удружење 2005. године, а потом и прва земљорадничка

задруга *Чачанска јабука*, која данас броји 22 активна задругара. Укупна површина воћњака задругара је око 100 хектара, од тога јабука је посађена на око 60 хектара. Већина воћњака је савремена, у интензивном профили гајења. Заступљени су противградна мрежа, систем кап-по-кап, а обавезно су коришћене здраве и безвирусне саднице.

Чачански крај је трећи по производњи јабучастог воћа у Србији (око 2.000 хектара под засадима јабуке). Ово је и иницирало чланове задруге "Чачанска јабука" 2006. године да изграде савремени складишни објекат, УЛО хладњачу, капацитета до 1200 тона, на имању Института за воћарство Чачак.

Пољопривредници који имају хладњаче, попут удружених у "Чачанску јабуку", могу и да причекају са продајом, док не буду задовољни понуђеном откупном ценом и на домаћем и на иностраном тржишту воћа. Унапређење пољопривредне производње по савременијим аспектима привређивања, усаглашавање са тржишним, као и потребама самих потрошача, усаглашавање и решавање принципа конкурентности тржишне производње и пласмана, основи су сарадње ПССС Чачак и чланова овог удружења воћара.

Мр Бранко Танасковић

www.stips.minpolj.gov.rs

Доминантне цене са зелене пијаце за 15.08. 2014 године

ПОВРЋЕ		ВОЋЕ		МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ	
Производ	Цена по јед. мере	Производ	Цена по јед. мере	Производ	Цена по јед. мере
Боранија	80	Бресква	50	Млади сир	350
Купус	30	Банана	120	Масни сир	400
Краставац	50	Јабука	60	Кајмак	600
Цвекла	80	Грожђе	150	Јаја С	12
Лук бели	400	Лешник	1200	Јаја А	11
Лук црни	50	Јабука	50	Јаја Б	10
Паприка	70	Орах	1000	Јаја Ц	8
Парадајз	80	Сува шљива	200	Пилад	370
Пасуљ бели	250	Смоква	250		
Пасуљ шарени	250	Крушка	100		
Пасуљ жути	400	Купина	250		
Печурка	200	Нектарина	50		
Шаргарепа	80	Поморанђа	150		
Тиквице	50				

Доминантне цене са сточне пијаце за 15.08. 2014 године

Сточна пијаца		Житарице	
Категорија	Цена по јед. мере	Производ	Цена по јед. мере
Јагњад	200	Кукуруз	23
Овце	120	Сточни јечам	23
Овнови за приплод	20.000	Пшеница	23
Прасад 15 кг	220	Сојина сачма	78
Прасад 25 кг	220	Сун. сачма	45
Шиљежид	230	Луцеркино бр.	50
Товљеници 80-120	200	Сено луцерке	18
Товљеници >120	180		